

สถานการณ์และการดำเนินการช่วยเหลือแรงงานประมงที่ประเทศอินโดนีเซีย

ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือน มิถุนายน 2558

โดย ศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือลูกเรือประมง (SAC)

มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN)

สถานการณ์ภาพรวมแรงงานประมงที่เกาะอัมบน และเบนจินา ประเทศอินโดนีเซีย

ประเทศไทยทำการประมงนอกน่านน้ำในประเทศอินโดนีเซีย ได้แก่ อินโดนีเซียตอนเหนือ และ อินโดนีเซียตอนใต้ เรือประมงนอกน่านน้ำไปทำการประมงตั้งแต่ปี 1965 และ เพิ่มจำนวนมากขึ้น 2006 มีจำนวนเรือเพิ่มถึง 1,000-1,500 ลำ ดังนั้น การทำประมงนอกน่านน้ำมีการทำมากกว่า 50 ปี จำนวนแรงงานประมงที่ตกค้าง ถูกใช้งานเยี่ยงทาส ไม่ได้กลับบ้าน ถูกทำร้ายร่างกายอย่างรุนแรง โดยเฉพาะกลุ่มที่ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์มีจำนวนมากที่ติดอยู่ตามเกาะต่าง ๆ ปัญหาโดยภาพรวมคือ การล่อลวงแรงงานไปทำงานและไม่พาแรงงานเหล่านั้นกลับ การออกเรือหาปลาระยะเวลา 6 ปี เป็นอย่างน้อย และมีการหมุนเวียนคนให้ทำงานในเรือต่อแต่ให้เรือกลับประเทศมาซ่อมแซม และไม่มีใบอนุญาตให้แรงงานกลับประเทศ การทำเอกสารปลอมบุคคล (seaman Book ปลอม เช่น ไทยเป็น กัมพูชา / กัมพูชาเป็นไทย /พม่าเป็นไทย เป็นต้น) ทำให้ไม่มีหลักฐานที่แน่ชัดของตัวบุคคลเหล่านั้น

การลงพื้นที่เพื่อดำเนินการในการสืบค้นและช่วยเหลือแรงงานประมงนอกน่านน้ำเริ่มขึ้นเมื่อเดือนสิงหาคม 2014 และมีการเสนอข้อเท็จจริงและผลักดันให้เกิดการช่วยเหลือแรงงานประมงในเกาะ ได้แก่ เกาะเบนจินา เกาะอัมบน และเกาะตวน ทำให้เกิดการช่วยเหลือและเปิดเผยข้อมูลครั้งสำคัญร่วมกับสำนักข่าว AP และข่าวประเทศไทยทางช่อง 3 ทั้งนี้ LPN ได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือแรงงานประมงในทุกสัญชาติ ไม่ว่าจะเป็น ไทย พม่า ลาว และกัมพูชา เพื่อให้พวกเขาได้รับการช่วยเหลือและส่งกลับประเทศต้นทางเป็นลำดับ

ภารกิจการทำงานให้ความช่วยเหลือในช่วงเดือน เดือนพฤษภาคม – เดือนมิถุนายน 2015

แรงงานประมงที่ตกค้าง (คนตกเรือ หมายถึงคนที่ถูกทิ้งไว้ตามเกาะต่าง ๆ) จำนวนประมาณ 100-300 คนในแต่ละเกาะ ซึ่งเป็นกลุ่มที่เข้าถึงยากเพราะต้องแอบซ่อนตัวอยู่ และเข้าป่าเพื่อไปหาอาหารประทังชีวิต ทั้งนี้ LPN ได้ดำเนินการทำประวัติและข้อมูลประสานงานกับสถานทูตไทย สถานทูตลาว สถานทูตพม่า และสถานทูตกัมพูชา ในประเทศอินโดนีเซียเพื่อประสานงานและนำกลับประเทศ จำนวนที่สามารถประสานงานและนำกลับได้ทั้งสิ้น

ตารางแสดงกลุ่มที่ประสานงานและสามารถเดินทางกลับมาในเดือนพฤษภาคม – เดือนมิถุนายน 2558

ลำดับ	สัญชาติ	เกาะ/อินโดนีเซีย	จำนวน (คน)
1	ลาว	อัมบน	4
2	กัมพูชา	อัมบน	4
3	พม่า	อัมบน	21
4	ไทย	อัมบน /เบนจินา	40
	รวมทั้งสิ้น		69

ทั้งนี้ยังมีแรงงานประมงติดต่อของความช่วยเหลือในเกาะต่าง ๆ อีกจำนวนไม่ต่ำกว่า 500 คน ที่ยังไม่สามารถเข้าถึงการช่วยเหลือได้แก่ เกาะเบนจินา 200 คน เกาะอัมบน 150 คน เกาะตวน 50 คน และเกาะโปไซนัส กาลิมันตัน จำนวน 100 คน เกาะซัมลิกกี 30 คน ทั้งนี้ต้องลงพื้นที่และสำรวจเพิ่มเติม

ประเด็นผู้เสียชีวิตและต้องการนำศพมาประกอบพิธีกรรมทางศาสนาจำนวน 3 ศพ ที่เกาะเบนจินา ต้องดำเนินการเรื่องการพิสูจน์ DNA และประสานระหว่างกรมการกงสุล เพื่อดำเนินการช่วยเหลือต่อไป ญาติประสานเพื่อขอความช่วยเหลือ เป็นแรงงานประมงชาวไทย

สรุปขั้นตอนในการดำเนินการส่งกลับที่ LPN ดำเนินการ

1. ค้นหาแรงงานประมงที่ประสบปัญหา เช่นถูกทิ้งไว้ตามเกาะต่าง ๆ และแรงงานที่หลบหนี เสียสติ เร่ร่อน และทำงานอยู่ในป่าตามหมู่บ้าน อีกทั้งแรงงานประมงที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์
2. สัมภาษณ์ และการกรอกประวัติข้อมูลลูกเรือประมงตามแบบฟอร์มกงสุล ถ่ายภาพ
3. ประสานงานกับสถานทูตไทย สถานทูตลาว สถานทูตกัมพูชา และสถานทูตพม่า กรุงจาการ์ตา
4. ประสานกับทางตำรวจตรวจคนเข้าเมือง และนำส่ง เพื่อรอการส่งกลับ (ระหว่างรอการประสานเพื่อ นัดหมายส่งกลับทางมูลนิธิฯ ต้องดูแลเรื่องความปลอดภัย บังคับยี่สิบ และความจำเป็นเบื้องต้น เช่น อาหาร ยารักษาโรคให้กับลูกเรือผู้ประสบปัญหา) ทางตำรวจตรวจคนเข้าเมืองในเกาะอัมบล ดำเนินการตามหลักสิทธิมนุษยชนได้เป็นอย่างดี
5. ทางสถานทูตดำเนินการออกหนังสือเดินทางชั่วคราว และซื้อตั๋วเครื่องบิน
6. นัดหมายวันเดินทางกลับ กับทางครอบครัว
7. ประสานงานครอบครัวให้ทำข้อมูลกับศูนย์ดำรงธรรมเรื่องการติดตามหาคนหาย (ในบางกรณีที่ญาติ แจ้งให้ดำเนินการช่วยเหลือจากประเทศต้นทางและนำหนังสือแจ้งเอกสารประจำตัวของลูกเรือเพื่อยืนยันว่าตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์)

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการช่วยเหลือเพื่อให้กลับประเทศต้นทาง

1. ความไม่ปลอดภัยของลูกเรือประมง การถูกตามตัวจากผู้ประกอบการและบังคับให้ลงเรือประมงอีกครั้ง การถูกทำร้ายจากคนท้องถิ่น ปัญหาและอุปสรรค เรื่องภาษาสื่อสารไม่ได้ ถูกทุบตี และอดอยากขาดแคลนอาหาร ถูกสัตว์ร้ายกัดเสียชีวิตกลางป่า เป็นโรคมะลาเรีย ไข้ป่า และภาวะเครียดเสียสติ ทำให้ต้องเร่งในการดำเนินการขอความช่วยเหลือ เพื่อให้เขากลับบ้านอย่างปลอดภัย ทั้งนี้บางกรณีพบว่าบางรายดำเนินการล่าช้า และเสียชีวิตในที่สุด กลุ่ม 3 คนที่เสียชีวิต
2. ความล่าช้าด้านเอกสารและการประสานงานทำให้แรงงานประมงที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์และเป็นแรงงานทาส บางรายไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน ถูกนำมาตั้งแต่วัยเด็กอายุ 12-14 ปี เจ้าหน้าที่ดำเนินการล่าช้า ระหว่างที่รอและประสานงานเพื่อดำเนินการกลับประเทศมีขั้นตอนยุ่งยากและต้องรอการพิสูจน์สัญชาติ
3. แรงงานประมงส่วนใหญ่ถูกทำเอกสารปลอม และไม่สามารถแสดงตัวตนเพื่อขอความช่วยเหลือได้ บางรายไม่ได้ติดต่อญาติเป็นเวลานานกว่า 10 ปี และครอบครัวย้ายถิ่น ไม่สามารถติดตามครอบครัวได้
4. แรงงานประมงบางรายไม่สามารถบอกที่อยู่ชัดเจนเพราะถูกทำร้ายจนกระทั่งเสียชีวิต
5. ไม่มีหน่วยงานเฉพาะกิจที่จะลงไปค้นหาและดำเนินการประสานงานให้ความช่วยเหลือโดยตรงในพื้นที่
6. ไม่มีล่ามที่จะสื่อสารในกรณีลูกเรือประมงเหล่านั้นตกเป็นเหยื่อและต้องการความช่วยเหลือในการขอกลับประเทศต้นทาง
7. เกาะต่าง ๆ อยู่ห่างไกล และไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐบาลของประเทศ อินโดนีเซียได้โดยตรงบางรายถูกทำร้ายทุบตีและสงขายในเรืออีกครั้ง
8. แรงงานประมงบางรายถูกกักขังและหน่วยเหี้ยมไม่ให้กลับประเทศเป็นระยะเวลายาวนานและผู้ประกอบการเลิกกิจการไปแล้ว ปฏิเสธความรับผิดชอบว่างลูกเรือประมงเหล่านั้นไม่ใช่คนงานของตนเอง

ดำเนินการให้การให้ความช่วยเหลือเมื่อลูกเรือประมงกลับประเทศต้นทาง (กรณีลูกเรือไทย)

1. ประสานงานกับครอบครัว เพื่อให้มารับตัวที่สนามบิน กรณีบุคคลที่ป่วยเป็นโรคจิตประสาทและกรณีที่เกิดเป็นเหยื่อตั้งแต่เด็ก อีกทั้งประสานงานกับครอบครัวที่ให้ทางมูลนิธิติดตามและช่วยเหลือ
2. การทำความเข้าใจกับครอบครัว เกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับลูกเรือภาวะปัญหาในระยะแรก เรื่องการปรับตัว เช่น ไม่นอน และผวา กลัว หูแว่ว และดื่มสุรารายวัน การประสานงานกับแพทย์ทางจิตเวชในกรรเียวยารักษา ในบางกรณียากจนมากไม่สามารถดูแลลูกเรือเหล่านั้นได้ ทางมูลนิธิรับมาดูแลชั่วคราว
3. การลงพื้นที่ประเมินครอบครัว และการให้ความช่วยเหลือเรื่องคดีความ สำนักงานทนายความ SR LAW เพื่อช่วยเหลือแรงงานประมงที่ถูกขังโดยมิชอบที่เกาะเบนจินา จำนวน 3 คน และแรงงานที่ถูกขังตั้งแต่ 5-10 ปีขึ้นไป ฟ้องร้องดำเนินคดีทางแพ่งและอาญา
4. การประสานงานเรียกร้องค่าจ้างค่าแรง สวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และดำเนินคดีทางอาญาร่วมกับทาง กรมสืบสวนคดีพิเศษ DSI และศูนย์ปฏิบัติการและป้องกันการค้ำมนุษย์ (ปคม.) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในการดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาให้ได้รับการคุ้มครองทางกฎหมาย
5. การตั้งเครือข่ายแรงงานประมง เพื่อให้ข้อมูลสภาพการทำงานในเรือประมง และระดมทุนในการช่วยเหลือเพื่อนแรงงานประมงที่ยังไม่สามารถกลับประเทศต้นทางได้ กองทุนจากแรงงานประมงร่วมบริจาค 30,000 บาท เพื่อเป็นค่าเดินทางในการดำเนินคดี ค่ารักษาพยาบาลเพื่อนป่วยเป็นโรคจิตประสาท เป็นต้น
6. การส่งกลับบ้านแบบปลอดภัย และการประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ เช่น อำเภอ และหมู่บ้าน โดยเฉพาะศูนย์ดำรงธรรม เพื่อดำเนินการเรื่องทำบัตรประชาชนให้กับแรงงานประมง
7. การจัดเวทีเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกับสังคมร่วมกับศูนย์สันติและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 3 ครั้ง เกี่ยวกับสถานการณ์แรงงานประมงในประเทศอินโดนีเซีย
8. การยื่นหนังสือเพื่อขอให้ทางรัฐบาลเร่งดำเนินการให้การให้ความช่วยเหลือแรงงานประมงในเกาะต่างๆ 3 ครั้ง
9. การประสานงานกับประเทศปลายทางในการให้ข้อมูลและนัดหมายการส่งกลับ และเตรียมครอบครัวผู้ประสบปัญหา

ดำเนินการให้การให้ความช่วยเหลือเมื่อลูกเรือประมงกลับประเทศต้นทาง

(กรณีแรงงานประมงลาว และกัมพูชา)

1. การประสานงานกับครอบครัว และประสานข้อมูลกับสถานทูต
2. ประสานงานกับสื่อต่างประเทศในการผลักดันให้เกิดความช่วยเหลือกับแรงงานเพื่อนบ้าน
3. ประสานงานเครือข่าย NGO ไทย ลาว และไทย กัมพูชาในการติดตามบ้าน
4. สนับสนุนสิ่งของจำเป็น บั๊จลีย์สี และที่พักชั่วคราวที่ประเทศอินโดนีเซีย ก่อนนำเข้ารายงานตัวที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง
5. ประสานงานเพื่อเรียกร้องค่าจ้างค่าแรงต่อไป

มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN)

เลขที่ 25/17-18 หมู่บ้านมหาชัยเมืองทอง ถ. สหกรณ์ อ. เมือง จ. สมุทรสาคร 74000

โทรศัพท์ 034-434726, 086-1631390 Email: somponglpn@gmail.com